

Motion till riksdagen 2025/26:3847

av **Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2025/26:47 Riksrevisionens rapport om systemet för lärarlegitimation

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt genomföra Riksrevisionens förslag om utökad registerkontroll och en anmälningsplikt för huvudmän och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över disciplinpåföljderna så att de även omfattar icke legitimerade lärare för att stärka rättssäkerheten för eleverna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa utbildningsvägar för obehöriga lärare och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka läraryrkets attraktivitet genom minskad administration och ökad tillit till professionen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har i sin rapport Systemet för lärarlegitimation – utformning, styrning och uppföljning (RiR 2025:12) genomfört en viktig och välbehövlig granskning av lärarlegitimationssystemet. Riksrevisionens övergripande slutsats är dyster: systemet har inte fått det genomslag som förväntades och fungerar inte effektivt.

Granskningen visar på två huvudsakliga problemområden: dels att systemet inte i tillräcklig utsträckning hindrar olämpliga personer från att arbeta i skolan, dels att den omfattande och ihållande lärarbristen har lett till ett lapptäcke av undantag som urholkar systemets syfte och legitimitet.

Centerpartiet delar i stort Riksrevisionens kritiska bild. Regeringens skrivelse är ett steg i rätt riktning, men den är inte tillräckligt kraftfull för att möta de allvarliga brister

som rapporten pekar på. Det krävs mer än bara utredningar och överväganden; det krävs konkreta och skyndsamma åtgärder. För Centerpartiet är läraren den enskilt viktigaste faktorn för elevernas framgång. Ett fungerande legitimationssystem är en grundförutsättning för att säkerställa kvaliteten i undervisningen och tryggheten för våra barn och unga.

1. Stoppa olämpliga lärare – en fråga om trygghet

Riksrevisionen konstaterar att det saknas effektiva mekanismer för att förhindra och hantera olämpliga lärare i skolan. Skolverkets kontroll mot belastningsregistret vid legitimationsansökan är bristfällig, och huvudmän anmäler sällan olämpliga lärare vidare. Detta är helt oacceptabelt. Alla elever har rätt till en trygg skolmiljö.

Centerpartiet anser att regeringens svar, där man säger ”utesluter inte att en sådan översyn kan bli aktuell”, är alldeles för svagt. Det måste vara en självklarhet att den myndighet som utfärdar en legitimation också kontrollerar att personen inte är dömd för grova brott. Likaså måste det finnas en tydlig anmälningsplikt för huvudmän när en lärare bedöms som grovt oskicklig eller olämplig. Att en lärare som köpts ut från en skola på grund av olämplighet enkelt kan få anställning på en annan är ett systemfel som måste åtgärdas.

Regeringen bör därför skyndsamt återkomma med lagförslag som genomför Riksrevisionens rekommendationer om att

- ge Skolverket möjlighet att kontrollera belastningsregistret vid ansökan om legitimation
- utöka registerkontrollen av personal inom skolväsendet, bl.a. genom regelbundna kontroller.
- införa en lagstadgad skyldighet för huvudmän att anmäla allvarliga fall av olämpliga och oskickliga lärare till Skolinspektionen.

I dag undervisas en stor andel elever av icke legitimerade lärare. Riksrevisionen visar att icke legitimerade lärare faller utanför systemet för disciplinpåföljder, vilket är en rätts-säkerhetsbrist för eleverna. Centerpartiet vill se att disciplinåtgärder även omfattar obehöriga lärare, exempelvis genom att det uppförs en svart lista på olämpliga obehöriga lärare. Det är orimligt att en stor del av den personal som dagligen undervisar våra barn står utanför det system som ska garantera elevernas trygghet.

2. Lärarbristen är grundproblemet – fler vägar in i yrket

Riksrevisionen pekar på att den stora och långvariga lärarbristen är en viktig anledning till att legitimationssystemet inte fungerar. De många undantagen från legitimationskravet har blivit regel snarare än undantag, vilket minskar incitamenten att utbilda sig och urholkar systemets trovärdighet.

Centerpartiet delar bedömningen att undantagen är problematiska. Men att enbart ta bort undantagen utan att på allvar adressera lärarbristen är i dag orealistiskt och skulle slå hårt mot skolor i hela landet, inte minst i glesbygd. Vi vill inom en tioårsperiod se till att inga obehöriga lärare jobbar i svensk skola. För att lösa detta vill vi dels skapa fler utbildningsvägar för obehöriga lärare, dels få fler studenter att vilja att gå lärarutbildningen. Vi vill också skapa fler och snabbare vägar in i läraryrket. I samman-

hanget handlar det om att bygga ut den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU), stärka satsningar som Teach for Sweden och underlätta för yrkesverksamma och akademiker att skola om sig.

3. En plan för varje obehörig lärare

Centerpartiet föreslår att varje huvudman ska vara skyldig att upprätta en individuell utbildningsplan för varje anställd obehörig lärare. Planen ska leda till att läraren uppnår legitimation inom en rimlig tidsram. Detta skapar en tydlig väg mot behörighet och säkerställer att även obehöriga lärare kontinuerligt utvecklar sin kompetens.

4. Stärk yrkets status på riktigt

Riksrevisionen finner inga tydliga indikationer på att legitimationen i sig har höjt läraryrkets status. Centerpartiet vet att läraryrkets status inte stärks genom ett papper, utan genom tillit, goda arbetsvillkor och kollegialt lärande.

För att göra läraryrket mer attraktivt krävs en politik som litar på professionen. Lärare och rektorer måste få minskad administrativ börda och större frihet att utforma undervisningen. Politiska pekpinnar och detaljstyrning måste ersättas med tillit och resurser. Att stärka läraryrkets status är den mest långsiktiga lösningen på lärarbristen och därmed nyckeln till att legitimationssystemet ska kunna fungera som det var tänkt.

Med anledning av ovanstående föreslår vi att riksdagen ställer sig bakom våra förslag.

Niels Paarup-Petersen (C)

Anders Ådahl (C)

Anna Lasses (C)

Anne-Li Sjölund (C)